

Ruth Rendell

Heb uw naaste lief

A.W. Bruna Uitgevers

1

Maxine was er trots op dat ze drie baantjes had. Tegenwoordig waren er steeds meer mensen die helemaal niets hadden. Ze had niet met hen te doen, maar ze prees zich wel gelukkig met haar eigen ondernemende instelling. Ze maakte twee ochtenden per week schoon bij mevrouw Wexford, twee ochtenden bij mevrouw Crocker en dan nog twee middagen op twee andere adressen in Kingsmarkham. Ze deed de tuin en waste de auto voor meneer Wexford en dokter Crocker en elke avond waarop dat werd gevraagd, paste ze op kinderen die jong genoeg waren om een babysitter nodig te hebben. De schoonmaak deed ze voor de vrouwen en de tuin en het autowassen voor de mannen, want in al dat gedoe over feminisme en gelijkheid had ze nooit geloofd. Het was algemeen bekend dat mannen niet opmerkten of een huis schoon was of niet en dat normale vrouwen geen belangstelling hadden voor auto's of gazons. Voor babysitten rekende Maxine het hoogste tarief, behalve bij haar zoon en zijn partner. Op haar kleindochter paste ze voor niets. Wat de anderen betrof, vond ze dat mensen die kinderen hadden, daar nou eenmaal voor moesten betalen. Zelf had ze er vier gehad, dus daar kon ze over meepraten.

Ze was een harde werkster, betrouwbaar, punctueel en vrij eerlijk, en de enige voorwaarde die ze stelde, was dat er contant werd afgerekend. Toen hij dat hoorde, had Wexford, die per slot van rekening tot voor kort nog rechercheur was geweest, eerst wat tegengesteld maar net als de belastinginspecteur die een eindje verderop in dezelfde straat woonde, was hij na verloop van tijd gezwicht. Per slot van rekening waren er een stuk of tien andere huishoudens die er bijna alles voor over zouden hebben om van Maxines diensten gebruik te kunnen maken.

Ze had eigenlijk maar één slechte eigenschap. Ze praatte. Ze praat-

te niet alleen als ze even pauze nam voor een kopje thee of terwijl ze de schoonmaakspullen of het tuingereedschap opborg en daarna afscheid nam, maar aan één stuk door, en tegen iedereen die toevallig in dezelfde ruimte was. Het werk werd gedaan, en efficiënt ook, terwijl de allemaal op één toon uitgesproken woorden in een eindeloze reeks over haar lippen stroomden.

Op een dag begon ze haar verhaal over hoe haar Jason, die nu bedrijfsleider was van de Questo-supermarkt in Kingsmarkham, was opgetreden tegen een man die had geklaagd over een van zijn caissières. Kennelijk had de vrouw hem ‘bejaard’ genoemd. Maar Jason had het briljant aangepakt. Hij had de man tot bedaren weten te brengen en hem in een auto naar huis laten brengen. ‘Mijn zoon was vroeger altijd zo driftig, moet je weten,’ al was dit niet de eerste keer dat ze dat vertelde. ‘Niet dat hij in een van die jeugdbendes heeft gezeten, dat niet, en hij heeft ook nooit een ASBO gekregen – u weet wel, zo’n maatregel die de rechter iemand kan opleggen als hij zich asociaal gedraagt – maar zo nu en dan een winkeldiefstalletje hoorde er wat hem betreft gewoon bij. Hij bleef hele nachten weg, ook toen hij nog geen achttien was, en dan werd er flink gedronken hoor... Comazuipen noemen ze dat. En wat de heroïne betreft en al die spullen die je bij de apotheek kunt halen maar ook als drugs kunt gebruiken – ik hoop trouwens maar dat meneer Wexford me niet kan horen – nou, dat deed hij ook allemaal, maar nu, sinds Nicky en hij een kind hebben, is hij een heel ander mens. Hij is ineens de perfecte vader. Ik kan er nog steeds niet over uit.’ Ze poetste de zilveren lepel waar ze mee bezig was met nog meer energie, ging er toen met een borsteltje overheen en poetste hem daarna nog eens. ‘Ze is nu bijna een jaar oud, zijn Isabella, maar toen ze nog maar pas geboren was, heeft Nicky nooit ’s nachts hoeven opstaan. Nee hoor, dat hoefde niet. Mijn Jason had haar al uit haar wiegje getild voordat ze zelfs maar een kik kon geven. Hij liep met haar op en neer en maakte van die geluidjes tegen haar die ik een man eigenlijk nooit eerder heb horen maken. En denk maar niet dat Nicky hem daar ooit dankbaar voor is geweest. Ik vind het onnatuurlijk, hoor, een moeder met een jong kind die de hele nacht doorslaapt, en dat heb ik haar duidelijk gezegd.’

Zelfs Maxine moest soms even ophouden om adem te halen en

Dora Wexford maakte van de gelegenheid gebruik en zei dat ze de deur uit moest en dat Maxines geld in een envelop op het tafeltje in de hal lag. Maxines monoloog ging gewoon door terwijl ze naar de plantenkas holde om haar man te zeggen dat ze over een uurtje weer terug zou zijn.

Wexford zat in een rieten leunstoel in het herfstzonnnetje en deed wat vele mannen en vrouwen van plan zijn na hun pensioen, maar wat slechts weinigen ook werkelijk lukt: hij las Gibbons *The Decline and Fall of the Roman Empire*. Toen hij eraan begon, had hij verwacht dat het taaie kost zou zijn. In plaats daarvan genoot hij van elk woord, en hij was dan ook al snel volkomen in de ban van het boek geraakt. Hij had net het einde van het eerste deel bereikt, en zag met genoegen uit naar het volgende. Jammer dat ze uitgerekend nu weg moest, zei hij tegen Dora.

‘Het is jouw beurt,’ fluisterde ze.

‘Ik wist niet dat we daar een schema voor hadden.’

‘Nou, dan weet je het nu. En jij heb dienst vandaag.’

Toen Dora weg was dook Maxine op hem af. Ze liep met de stofzuiger heen en weer en bleef die vasthouden terwijl ze over zijn schouder meelas.

‘Zo, u hebt een reisgids voor Rome. Daar gaat u zeker straks naartoe, hè? Mijn zus en ik zijn er al geweest tijdens onze Rondreis langs Tien Italiaanse Steden. O, het was prachtig hoor, maar wel echt bloedheet. Ik zei nog tegen mijn Jason, Nicky en jij kunnen daar wel naartoe voor jullie huwelijksreis, als jullie samen in het huwelijksbootje stappen, al is dat tegenwoordig natuurlijk nergens goed voor, als je het mij vraagt. Ik ben nooit getrouwd en daar schaam ik me heus niet voor, hoor.’ Ze zette de stofzuiger aan maar praatte gewoon door. ‘Nicky, die wil wel trouwen, of liever gezegd die wil een bruiloft, zo’n grote bruiloft met de bruid in het wit. Dat kost een godsvermogen, zoiets, maar dat mens heeft een gat in haar hand. Het is maar goed dat mijn Jason werk heeft, want er zijn er zoveel die geen werk hebben.’ Toen de stofzuiger aanging, was haar stem niet meer dan een gestaag geneuzel op de achtergrond, en dus begon ze harder te praten. ‘Maar volgens mij gaat mijn Jason nooit op huwelijksreis als Isabella er niet bij is. Hij durft dat kind al nauwelijks thuis achter te laten als hij uit werken gaat. Je zou kunnen zeggen dat hij voort-

durend achter haar aan loopt, maar eigenlijk loopt ze nog niet. Ze kruipt.' Ze liet een korte stilte vallen om een andere zuigmond op het einde van de stofzuigerslang te duwen. 'U hebt het vast wel gehoord van die arme dominee, een vrouw was het, die vermoord is, en dat ik toen het lijk heb gevonden. Het heeft in alle kranten gestaan, en het was ook op de tv. Ik denk dat u zulke dingen wel zult volgen, ook al werkt u niet meer. Ik maakte schoon bij haar, tot een paar weken geleden nog, maar er waren een paar dingetjes waar we het niet over eens waren, en ze wilde niet contant betalen, ze wilde het online doen en daar kan ik niet aan beginnen hoor. Ze liet altijd de achterdeur open en toen ben ik even binnengewipt om het geld op te halen dat ze me schuldig was en ik schrok me wild. Geen bloed natuurlijk, niet bij iemand die gewurgd is, maar toch was het een hele schrik. Eigenlijk moet je er niet aan denken, hè? Maar toch, volgens mij hebt u natuurlijk voortdurend aan zulke dingen moeten denken, omdat het uw werk was. U zult wel blij zijn dat u daar nu van verlost bent...'

Wexford stond op en drukte zijn boek tegen zijn borstkas. 'Ik ga even in bad!' riep hij om boven de loeiende stofzuiger uit te komen.

Maxine schrok op uit haar monoloog. 'Het is halfelf.'

'Dat is een heel goed moment om een bad te nemen,' zei Wexford, terwijl hij naar de trap liep en intussen de laatste regels van Deel I las, waarin een andere moord werd beschreven: de moord op Julius Caesar:

... het merkwaardige wegvallen van het licht dat volgde op de moord op Caesar, toen gedurende het grootste deel van het jaar de zonnescijf slechts een flauw licht gaf en gloed ontbeerde. Deze periode van duisternis, die zeker niet vergeleken kan worden met het bovennatuurlijke donker van de Lijdensweek, was al verheerlijkt door de meeste dichters en historici van dat gedenkwaardige tijdvak.

Zijn mobieltje begon te piepen. Het was hoofdinspecteur Burden, die op het contactenlijstje in zijn telefoon stond aangeduid als Mike.

'Ik ga even naar de pastorie van St Peter's Church, samen met Lynn, en ik dacht dat jij misschien ook wel mee zou willen.'

Wexford had die ochtend al gedoucht. Een bad om halfelf 's ochtends was nergens voor nodig. Hij had dat alleen maar bedacht om Maxines geratel niet te hoeven aanhoren.

‘Dat zou ik leuk vinden.’ Hij deed zijn best niet al te enthousiast te klinken, maar dat mislukte jammerlijk.

‘Zoveel heeft het niet om het lijf, hoor,’ zei Burden, die nogal ver-rast klonk.

‘Voor mij wel.’

Hij duwde de deur van de badkamer achter zich dicht. Waarschijnlijk zou Maxine die niet openen, maar misschien zou ze wel denken dat hij uitzonderlijk lang in bad bleef. Terwijl de stofzuiger nog steeds loeide, wist hij te ontsnappen en deed de voordeur geluidloos achter zich dicht door heel zachtjes de sleutel om te draaien. Als hij op onderzoek uitging in een moordzaak had Wexford zelf vroeger slechts zelden een ambteloos burger meegenomen – en dat was hij nu. Dat hij met inspecteur Ede van de Londense politie was meegelopen tijdens het onderzoek naar de grafkelder was een heel ander geval, omdat hij toen als Edes adjudant toch een soort baan had gehad, al was het dan onbezoldigd. Maar dit bezoek aan de plaats delict, en deze welkome ontsnapping aan Maxine, had hij te danken aan het feit dat Burden, zijn vroegere ondergeschikte, en hij bevriend waren geraakt. Niemand wist beter dan Burden hoe graag Wexford betrokken wilde worden bij het oplossen van de raadselachtige moord op de eerwaarde Sarah Hussain.

Het enige wat Wexford wist over haar dood, behalve dan wat Maxine die ochtend al had verteld, was wat hij in *The Guardian* van gisteren had gelezen en eergisteren op het regionale televisienieuws had gezien. En natuurlijk wat hij had gezien toen hij langs de pastorie was gewandeld. Op internet had hij nog meer te weten kunnen komen, maar hij was teruggedeinsd voor al die vette kopregels. Sarah Hussain was lang niet de enige tot priester gewijde vrouw in de Church of England, maar misschien wel de enige tot priester gewijde vrouw die geboren was in het Verenigd Koninkrijk uit een blanke Ierse vrouw en een Indiase immigrant. Dat had allemaal in de krant gestaan, samen met wat biografische details, waaronder informatie over haar bekering tot het christendom. Er had ook een foto bij gestaan van een lange, magere vrouw met een haviksneus, een olijfkleurige huid en zwarte ogen die diep in hun kassen lagen. Ze droeg het klassieke zwarte gewaad en het merkwaardig gevormde hoofddekseel van een

Engelse academicus, en het weinige haar dat daaronder nog te zien was, was gitzwart en had een fraaie glans. Ze was een alleenstaande moeder geweest, achtenveertig jaar oud op het moment van haar overlijden.

Haar afkomst, haar leeftijd, haar uiterlijk – opvallend maar niet knap – haar alleenstaande moederschap en vooral ook haar bekering, deden hem vermoeden dat ze geen makkelijk leven gehad kon hebben. Hij had graag meer over haar geweten en ongetwijfeld zou hij binnenkort meer te weten komen. Op dit moment wist hij niet eens precies waar de moord nu eigenlijk gepleegd was. Alleen dat het ergens in de pastorie was gebeurd, en hoewel Dora daar weleens kwam, was hij er zelf nog nooit binnen geweest. Hij had afgesproken met Mike en rechercheur Lynn Fancourt voor de ingang van St Peter's Church, aan de kant van de kamer waar de kerkenraad bijeenkwam.

De pastorie lag daar een eindje vandaan en hij hoefde niet langs de kerk te lopen om die te bereiken. Toen hij door de poort liep die de uitgang van Queen Street vormde, passeerde hij een jongeman achter een kinderwagen. Zoiets was tegenwoordig niet ongebruikelijk, maar deze jonge vader kende hij. Het was Maxines zoon Jason. Hij werkte al net zo hard als zijn moeder, al was hij heel wat minder spraakzaam. Dus zou hij wel een dag vrij hebben van zijn werk als bedrijfsleider bij een supermarkt. Omdat hij wel benieuwd was naar dit kind dat een vader had die de grond aanbad waarop het rondkroop, keek Wexford even onder de kap van de kinderwagen en zag daar een knap blond baby'tje liggen met roze wangetjes, dat met haar oogjes dicht lag te slapen, zodat haar lange wimpers goed zichtbaar waren. Wexford keek op, zag Jasons woedende blik en deed haastig een stap naar achteren. Ongetwijfeld was de man op zijn hoede voor mannen die al te nieuwsgierig naar zijn kleine meid keken. En daar had hij groot gelijk in, dacht hij. Hij was zelf per slot van rekening ook vader van twee meisjes geweest, al waren dat inmiddels vrouwen van middelbare leeftijd.

Hij was wat te vroeg en dat was met opzet. In zijn positie kon hij hen beter niet laten wachten. Maar Burden kwam zelden te laat en hij stond er nog niet lang toen de twee rechercheurs vanuit High Street kwamen aanlopen. Wexford kende beiden al jaren, maar kon

zich nog steeds verwonderen over de elegante wijze waarop de man zich kleepte. Waar had hij dat geleerd? Voor zover hij wist ging Mike niet vaker kleren kopen dan andere mannen die hij kende. En het kon ook niet komen door de invloed van zijn vrouw. Jean, die al lange tijd dood was, had niet veel belangstelling voor kleren gehad, en Jenny, zijn huidige vrouw, was wat dat betreft niet anders. Om de woorden van Jane Austen te gebruiken: beide vrouwen hadden het altijd gelaten bij wat aandacht voor 'netheid en mode'.

Maar daar was Burden dan, met zijn weelderige maar kortgeknipte haar nu zo grijs als ijzer, en onder zijn beige jasje (ongetwijfeld van het fijnste kasjmier) een wit overhemd en das met een motiefje in beige en blauw. Zijn keurig geperste pantalon was van denim, maar duidelijk – hoe kwam dat toch? hoe kon je dat nou zien? – geen spijkerbroek.

'Goed om je weer eens te zien,' zei Burden, ook al hadden Wexford en hij drie dagen geleden nog samen geluncht.

Lynn, die hij al meer dan een jaar niet gezien had, zei met veel respect in haar stem: 'Goedemorgen, meneer.'

Ze liepen over het pad tussen de grafzerken en rozenstruiken naar Vicarage Lane. Het was oktober en de blaadjes waren nog maar kortgeleden gaan vallen. Op het gras onder de kastanjabomen lagen kastanjes met scherpe groene stekels.

'Ik weet niet hoeveel je al weet over de moord op die arme vrouw, Reg,' zei Burden.

'Alleen maar wat ik in de kranten heb gelezen en op de tv heb gezien.'

'Je bent toch geen kerkganger, dacht ik?'

'Ik zeg het niet graag dat mijn vrouw kerks is, maar het is wel zo en dat weet je best. Ze heeft Sarah Hussain gekend, maar alleen via de kerk. Ze gingen niet met elkaar om. Waar is ze vermoord?'

'In de pastorie. In haar woonkamer. Vertel jij het maar, Lynn. Jij was een van de twee rechercheurs die als eerste het lijk hebben gezien.'

2

Lynn sprak op dezelfde beleefde toon als daarnet. ‘Ik neem aan dat u het al weet, meneer, maar ze is gevonden door een vrouw, een zekere Maxine Sams. Dat was de werkster van die mevrouw Hussain en ze was naar binnen gegaan om wat geld op te halen dat mevrouw haar nog schuldig was. Ze is geen verdachte.’

‘Ik ken haar, Lynn. Ze houdt ook bij ons de boel schoon.’

‘Ze zegt dat ze heeft aangebeld bij de achterdeur en naar binnen is gegaan toen mevrouw Hussain niet opendeed. Kennelijk was dat al eerder gebeurd. Als de dominee boven was, hoorde ze dat soms wel en soms niet. De achterdeur was overdag niet afgesloten. Maxine riep naar haar en noemde haar bij haar voornaam. Dat deden de meeste mensen...’

‘Ik vind dat jij mij eigenlijk ook wel bij mijn voornaam kunt noemen. Zo gaan we tegenwoordig met elkaar om.’

‘Ja, meneer. Dat weet ik, maar dat gaat niet. Het zou niet respectvol zijn.’

‘Probeer het toch maar,’ zei Wexford. ‘Je vertelde over Maxine.’

‘Toen de dominee haar nog steeds niet leek te horen, heeft ze om de hoek van de studeerkamer gekeken en is toen de woonkamer binnengelopen. Mevrouw Hussain lag op het kleed. Ze was gewurgd.’

‘Mevrouw Sams was heel erg geschrokken,’ zei Burden, die het verhaal nu van haar overnam, ‘en dat heeft ze ons uitgebreid verteld, telkens weer. Ze heeft ons gebeld – of liever gezegd, ze heeft 112 gebeld – en we waren er binnen vijf minuten. Ik moet zeggen dat ze zich heel keurig gedroeg, maar de schrik had haar niet met stomheid geslagen. Ze ratelde aan één stuk door. Het was zo’n ongebruikelijke moord, zo’n spectaculaire gebeurtenis zou je kunnen zeggen, dat ik met Lynn en Barry Vine ben meegegaan. Een paar minuten later kwam Mavrikiev ook opdagen. Ken je die nog?’

‘Hoe zou ik de prins aller pathologen ooit kunnen vergeten? Een witblond wezen van uitersten, van ijs en vuur. Hij kreeg het nieuws van de geboorte van zijn eerste kind terwijl hij hier met een of ander lijk in de weer was, en dat heeft een gunstige uitwerking op hem gehad.’

‘Hij heeft er nu vier, maar mij is die verandering niet zo opgeval- len. Hij wilde niet veel loslaten, behalve dan dat ze ergens tussen twee en vijf uur ’s middags is vermoord en dat ze is gewurgd door ie- mand die vóór haar stond. Het was halfzeven toen Maxine Sams ons belde, maar misschien zou hij later het tijdstip van de dood nog wat nauwkeuriger kunnen vaststellen. Daarna maakte hij nog wat erg lompe opmerkingen over de manier waarop de politie in haar onwe- tendheid – zijn woorden – van pathologen-anatomen verwacht dat ze helderziende zijn.’

Inmiddels was de pastorie in zicht gekomen. Het was een victori- aans gebouw, wat wilde zeggen dat het dateerde uit de lelijkste fase van de negentiende-eeuwse architectuur. Nu was het gebouw ech- ter rijkelijk versierd met blauw-wit afzetlint rondom de voortuin en de tijdelijke veranda van houten planken en een dekzeil rondom de voordeur. De achterdeur, die zich eigenlijk aan de zijkant bevond, stond open en rechercheur Copeland stond op de bovenste van de drie treetjes die ernaartoe leidden.

Hij zei ‘Goedemorgen, meneer’ en het kostte Wexford een secon- de of twee voordat het tot hem doordrong dat deze betrekkelijke nieuwkomer bij de politiemacht het niet tegen hém had maar tegen Burden. Daar moest hij maar aan zien te wennen, want het zou hem de komende dagen misschien nog wel vaker overkomen. Ze liepen het huis binnen en stonden even later in een soort vestibule aan het einde van een lange gang. Dit grote en wat luguber aandoende huis was een van de weinige pastorieën die niet waren verkocht aan rijke mensen op zoek naar een weekendhuisje, maar nog in gebruik wa- ren als woonruimte voor een predikant. Terwijl ze een hal binnen- liepen die groot genoeg was om de hele benedenverdieping van een modern huis te kunnen omvatten, dacht Wexford aan het gezin dat hier anderhalve eeuw geleden vermoedelijk gewoond moest hebben. De pater familias had waarschijnlijk een stipendium van ongeveer achthonderd pond per jaar gehad, als hij tenminste geluk had en de

parochie hem een goed inkomen opleverde, zijn vrouw zou vroegtijdig oud zijn geworden en volkomen uitgeteld zijn van alle kinderen die ze had gebaard, en van hun zeven of acht nakomelingen waren de jongens naar een dure kostschool gestuurd – want deze mensen maakten deel uit van de betere kringen – en de meisjes hadden bij moeder thuis Frans, muziek en borduren geleerd, want ook dat werd van een domineesvrouw verwacht. En nu was de dominee zelf een vrouw, met één kind, of liever gezegd: dat was ze geweest.

Burden duwde de deur naar de studeerkamer open. ‘Het is allemaal precies zoals ze het heeft achtergelaten: desktopcomputer, printer, tablet of hoe zoiets ook mag heten. En een heleboel boeken, die lang niet allemaal over theologie gaan.’

‘Dat is haar toch?’ Wexford wees op een ingelijste foto op het bureau. De vrouw op de foto was zo te zien net zo oud als de vrouw op de foto in *The Guardian*, of iets ouder, maar ze zag er heel wat beter uit en was zelfs mooi te noemen. Hij kon zich niet herinneren dat hij de eerwaarde Sarah Hussain ooit eerder had gezien, maar dit was geen vrouw van achtenveertig.

‘Haar dochter Clarissa, meneer,’ zei Lynn.

‘Woont die hier?’

‘Ze heeft hier gewoond,’ zei Burden. ‘We waren bang dat ze hier binnen zou komen lopen terwijl wij er waren, en de auto’s nog voor de deur stonden, en... Nou, je kunt het je wel voorstellen. Lynn hier heeft het mobieltje van het slachtoffer gevonden en daar stond Clarissa’s nummer op.’

‘Ze nam niet op, en ik kon geen bericht inspreken, niet over zoiets als dit. Maxine heeft ons verteld dat er een man was, een zekere Dennis Cuthbert, die de functie van “kerkvoogd” bekleedt, en ik heb hem gebeld, maar toen hij hoorde wat er was gebeurd, raakte hij zo over zijn toeren dat hij van geen enkel nut meer was. Uiteindelijk heb ik een vriendin van mevrouw Hussain in Kingsmarkham gebeld, Georgina Bray heet ze, en haar gevraagd om Clarissa’s nummer te bellen en een bericht in te spreken waarin ze zegt dat haar moeder een ongeluk had gehad en dat ze even bij haar langs moet komen. Maxine had me haar nummer gegeven. Ik ben later op de dag bij haar langsgegaan, het is aan Orchard Road, en dus was ik erbij toen Clarissa daar binnenkwam. Het was echt afschuwelijk.

Nou, zoals meneer Burden net zei: U kunt het zich wel voorstellen, meneer.’

Het lijk had in de woonkamer gelegen, en die was zelfs nog groter dan de hal: een reusachtig vertrek met een koepelplafond met houten steunbalken, taps toelopende boogramen die uitkeken op de voortuin, een paar openslaande deuren die zo te zien tamelijk recent waren aangebracht, en een heleboel zwaar, donkerbruin houtwerk. Er was geen spoor meer te bekennen van wat hier had plaatsgevonden, maar dat viel te verwachten nadat het lijk eenmaal was weggehaald. Wurgens is al net zo dodelijk als schieten of steken, dacht Wexford, maar wel een stuk schoner – zij het dan op een heel afschuwelijke manier. Hij wendde zijn blik af van de plek op de vloer waar ze had gelegen en keek naar de muur boven de open haard, waar een portret in olieverf hing van het meisje op de foto.

‘Ze ziet er minder Indiaas uit dan haar moeder,’ zei Lynn. ‘Al neem ik aan dat ik dat beter niet kan zeggen, omdat het misschien niet politiek correct is. Maar ze is wel heel aantrekkelijk, hè? Ze ziet eruit als iemand in een van die Bollywoodfilms.’

Het viel Wexford inderdaad op dat het meisje op het portret een heel lichte huid had, en dat ze niet alleen maar ‘aantrekkelijk’ was, maar zelfs heel mooi. ‘Waar is ze nu?’

‘Nog steeds bij mevrouw Bray, meneer. Ze gaat hier naar school, op Kingsmarkham Comprehensive. Dat is een van die scholen waar ze nog een zesde klas hebben. Meneer Burden weet daar ongetwijfeld alles van.’

‘Jenny is haar klassenlerares,’ zei Burden. ‘Clarissa gaat op dit moment niet naar school en zal de rest van de week nog wel thuisblijven, neem ik aan.’

Ze staken hun hoofd even om de deur van de eetkamer en de andere kamers op de benedenverdieping en lieten het daarbij. De keuken was verbouwd rond dezelfde tijd dat de openslaande tuindeuren in de woonkamer waren aangebracht, maar minder mooi oud geworden, en met zijn kastdeurtjes van blank gelakt hout en zijn blauw-witte tegeltjes maakte hij nu een oeroude indruk. Terwijl Burden Lynn voor hen uit de trap op liet lopen, zei hij zachtjes tegen Wexford: ‘Heb je morgenmiddag tijd om te lunchen? Ik zou je graag wat details willen geven.’

‘Natuurlijk,’ zei Wexford, die opgelucht was dat het hem gevraagd werd en hij het niet hoefde te vragen.

‘Ik weet nog dat je altijd zei: “We praten daar nog over,” en daar dan altijd aan toevoegde dat dat een citaat uit Shakespeare was.’

Wexford lachte. ‘Ik neem aan dat ik dat best gezegd kan hebben.’

De slaapkamer van Sarah Hussain was kaal ingericht. Het was misschien niet helemaal de cel van een non maar wel opvallend sober. Een eenpersoonsbed, een klein spiegeltje dat tamelijk hoog aan de muur hing, een rotanstoel en een klein rond rotantafeltje dat als nachtkastje fungeerde. De boeken die erop lagen, waren de verzamelde gedichten van George Herbert en Newmans *Apologia Pro Vita Sua*. De plek waar Sarah Hussain in dat laatste boek gebleven was, werd aangegeven met een dubbelgevouwen brief. Ook dat was nou zo’n boek waarvan je verwachtte dat het saai zou zijn, maar dat juist helemaal niet was, dacht Wexford, die het gelezen had. Terwijl Burden de deur naar de ingebouwde klerkast openmaakte, stopte Wexford de brief in de zak van zijn regenjas. Na die slaapkamer vormde de inhoud van de klerkast, op één uitzondering na, geen verrassing voor hem. Twee donkere broekpakken, twee donkere mantelpakken, een zwarte wollen jurk, twee katoenen jurken, een katoenen rok en twee wollen truien. En twee paar Indiase lange broeken en twee dito hemdjes met een patroontje in de stof. Op een plank boven de rij met klerhangers lagen enkele keurig opgevouwen sweaters.

‘Wat had ze aan toen ze werd vermoord?’

Wexfords vraag leek Burden te verrassen. ‘Lynn? Ik vrees dat ik het me niet kan herinneren.’

‘Een *salwar kameez*,’ zei Lynn. ‘Net zoiets als die broeken die hier hangen, meneer. En ze had een halsketting om met gekleurde stenen van het soort dat ze strandglas noemen.’

‘Kleedde ze zich vaak in die stijl?’

‘Naar het schijnt niet in de kerk. Maar als ze thuis was soms wel.’

Clarissa’s slaapkamer was precies wat je zou verwachten van een meisje van zeventien. Kakelbonte kleuren, jaloezieën in plaats van gordijnen, een dekbed zonder overtrek, groepjes foto’s aan de muur en twee posters, één van Blur en één van Lady Gaga. Wexford pakte een ingelijste foto van het IKEA-bureautje.

‘Had ze een goede band met haar moeder?’

‘Het schijnt van wel, meneer.’

Als de dochter eruitzag als een Bollywoodster, dan had de moeder meer weg van een jongere versie van Indira Gandhi; ingevallen wangen en een gezicht dat intelligentie en toewijding uitstraalde.

‘Ze ziet er intelligent uit, vindt u niet, meneer?’

‘Hou toch op met dat formele gedoe, Lynn,’ zei Wexford. ‘Zeg maar Reg, want zo werd ik genoemd door mijn leeftijdgenoten toen ik nog een jong agentje was.’

Lynn liet het bij een glimlach en ze liepen de trap af.

‘Het is tijd om naar Orchard Road te gaan,’ zei Burden. ‘Clarissa zit daar op je te wachten, Lynn. Misschien dat ze zich nu wat beter in staat voelt om over donderdag te praten en ons te vertellen hoeveel ze weet over wat er die dag is voorgevallen. Begin bij het ontbijt.’

‘Ik zou graag met haar meegaan,’ zei Wexford wat aarzelend. ‘Het is voor mij toch op weg naar huis.’

‘Ik zie geen reden waarom dat niet zou kunnen,’ zei Burden. ‘Ik weet dat ik je niet hoeft te waarschuwen dat je haar voorzichtig moet aanpakken.’

Maar het feit dat hij dat had gezegd, was op zich natuurlijk al een waarschuwing. Om Orchard Road te bereiken moesten ze eerst Vicarage Lane uit lopen, de straat waaraan de pastorie gelegen was, en dat bracht hen langs een groot huis met de naam Dragonsdene. Burden vertelde dat de tuin daarvan grensde aan de tuin van de pastorie. Er stonden geen andere huizen in de naaste omgeving. ‘Eerst dacht ik net zoals iedereen, en zeker zoals de kranten, dat dit het werk was van een of andere rondzwervende gek, een van die gestoorde idioten zonder motief waar de kranten zo dol op zijn, die over het platteland zwerven en die het gemunt hebben op vrouwen en bejaarde echtparen. Je weet wel, van die mensen die de deur niet op slot doen omdat er op het platteland toch nooit iets gebeurt. Dat kan hier natuurlijk inderdaad het geval zijn, maar ik ga daar niet meer van uit. Zo’n soort slachtoffer was ze niet. Daar was haar verleden te – wat zal ik zeggen? – te ingewikkeld voor. Te exotisch.’

‘Daar ga je me morgen meer over vertellen?’

‘Inderdaad,’ zei Burden, en met die woorden nam hij afscheid en ging terug naar het politiebureau.

De vrouw die opendeed op nr. 14 aan Orchard Road had duidelijk

pas nog gehuild, en zodra ze hen zag barstte ze weer in tranen uit. Niet de meest geschikte persoon om een weeskind te verzorgen dat net te horen had gekregen dat haar moeder was vermoord, dacht Wexford, maar hij kon het mis hebben. Dit soort overvloedig medeleven was misschien wel net wat het meisje nodig had.

‘Het spijt me zo,’ zei Georgina Bray. ‘Ik blijf maar huilen. Ik kan er gewoon niet mee ophouden. Het is allemaal zo afschuwelijk. Clarissa is binnen, zij huilt niet. Ik zou echt willen dat ze dat wél deed.’

De dochter van Sarah Hussain was minstens zo mooi als op haar portretten. Ze had een rustig, verstillend gezicht, perfecte gelaatstrekken en een ivoorblanke huid. Ze gaf Lynn een knikje en richtte haar grote blauwe ogen toen op Wexford.

Hij keek snel even van de ene vrouw naar de andere. ‘Ik ben geen rechercheur, al ben ik dat vroeger wel geweest. Als u liever hebt dat ik niet bij dit gesprek aanwezig ben, dan ga ik gewoon weg.’ Hij glimlachte. ‘U hoeft me hier niet te dulden.’

‘Nee, blijft u alstublieft.’ Georgina Bray keek even naar Clarissa en Clarissa gaf opnieuw een knikje.

En hoewel ze al die tijd geen woord gezegd had, begon ze nu vlot te praten. ‘Het is niet alleen afschuwelijk wat mijn moeder is overkomen, maar het is ook zo oneerlijk. Ze heeft zo’n zwaar leven gehad, en zoveel nare en verdrietige dingen meegemaakt, dat ze nu echt wel een soort schadevergoeding had verdiend, maar in plaats daarvan heeft... iemand haar luchtpijp dichtgeknepen, zodat ze is gestikt...’

Wexford vroeg zich af wat Sarah Hussain dan allemaal aan naars en verdrietigs had meegemaakt, maar dit was niet het moment om daarnaar te vragen. Misschien zou Lynn dat wel doen, of anders Burden of Karen Malahyde. Lynn stond te wachten, alsof ze wist dat Clarissa ook zonder verdere aanmoediging wel zou blijven praten, en daar bleek ze gelijk in te hebben.

‘Ik geloof niet in God. Ik geloof al jaren niet meer, al heb ik dat mama nooit gezegd. Ik wilde haar niet ongelukkig maken, niet nu, nadat ze hiernaartoe gekomen was om... Nou, ze zei dat het was om God te dienen. Het maakte haar niet uit dat ze al die smerige brieven kreeg en van de mensen te horen kreeg dat ze niet geschikt was om dominee te zijn en haar parochianen haar de rug toekeerden, en dat die Cuthbert haar benoeming niet goedkeurde... Dat kon ze allemaal

dragen omdat ze de liefde van God genoot.' De tranen stonden het meisje nu in de ogen maar haar stem bleef rustig. 'Ze dacht dat God haar had verlaten toen haar ouders stierven, en ook toen haar man stierf, en toen er nog meer afschuwelijke dingen gebeurden, maar God keerde terug en zei tegen haar dat ze theologie moest gaan studeren en zich tot priester moest laten wijden, en dat heeft ze gedaan en toen was ze eindelijk gelukkig, omdat God van haar hield. Maar Hij hield niet van haar, hè? Hij houdt van niemand. Hij heeft haar nooit iets gezegd, want Hij bestaat helemaal niet.' Wexford dacht dat de tranen nu wel zouden komen, maar dat gebeurde niet. Haar gezicht was nu ivoorwit geworden en zo hard als marmer. 'Ik was het enige goede in haar leven, afgezien van God.' Ze keek naar Georgina. 'Ik denk dat ik maar naar mijn kamer ga. Ik ben moe. Ik ben de hele tijd moe.'

Ze bleven zwijgend zitten terwijl het meisje de kamer uit liep en de deur zachtjes achter zich dichttrok.

Wexford was de eerste die iets zei. 'Was mevrouw Hussain een goede vriendin van u, mevrouw Bray?'

Georgina's ogen waren nog nat van de tranen, maar ze huilde nu niet meer. 'Ik heb haar ontmoet aan de universiteit. Dat was dertig jaar geleden en daarna zijn we elkaar uit het oog verloren, al stuurden we elkaar wel kerstkaarten en zo. Het was stom toeval dat ze hier naar St Peter's kwam. Ze had verder nooit iets met Kingsmarkham te maken gehad en ik woon hier alleen maar omdat mijn man hier zijn werk heeft. Ik ga niet naar de kerk, maar ik neem wel deel aan allerlei lokale activiteiten. We hebben elkaar weer ontmoet bij de Mother's Union.' Ze keek Wexford uitdagend aan. 'En gaat u nou niet lachen. De Mother's Union doet een heleboel goed werk, vooral op het terrein van huiselijk geweld, en dáár weet ik een heleboel van.'

'Ik ging niet lachen, hoor,' zei Wexford mild. 'U voert campagne tegen huiselijk geweld?'

'Ik voer nergens campagne tegen. Ik heb er gewoon kennis van.'

De manier waarop ze dat zei, wekte de indruk dat ze daar persoonlijk bij betrokken was. Wexford vond dat hij voorlopig wel voldoende had gezegd en liet het initiatief verder maar over aan Lynn.

'De vorige keer dat ik u sprak zei u dat u haar enige vriendin was.'

'Dat zei ze, al had ze wel een vriendin in Reading, waar ze ooit

gewoond heeft. O, en ze zei weleens dat ze kennelijk nooit had meegekregen hoe je vrienden moet maken. Ze wist niet hoe dat moest, maar volgens haar wist ik het wel en kwam het door mij dat we elkaar weer zijn gaan zien. Maar toch voel ik me schuldig. Ik heb een echtgenoot, zoals u weet, en drie kinderen, al zijn die volwassen en het huis uit, maar ik doe wel vrijwilligerswerk en dus had ik niet zoveel tijd voor haar als eigenlijk had moeten. Ik zeg de hele tijd tegen mezelf dat ik die middag in de pastorie had moeten zijn, ik had bij haar moeten zijn, die arme, lieve Sarah..’

‘U had een afspraak gemaakt om even bij de pastorie langs te gaan?’ Een ogenblik hoopte Lynn dat ze een aanwijzing had gevonden.

‘O, nee, nee. Had ik dat maar wel gedaan. Dan zou ik daar geweest zijn en dan was dit allemaal niet gebeurd. Ik zou het mezelf niet kwalijk moeten nemen, maar toch voel ik me schuldig, echt.’ En na die woorden barstte Georgina Bray hard in huilen uit, handenvol doordrenkte tissues achterlatend.

Toen hij naar binnen liep, was Dora thuis, en Maxine, die op het punt stond om weg te gaan, iets wat nooit snel verliep, vertelde haar het verhaal van zijn snode bedrog. ‘Nou, zoals ik al zei, het spijt me zeer hoor, maar de badkamer heb ik niet kunnen schoonmaken. Als u een vieze streep zeep langs de rand van het bad ziet zitten, dan is dat uitsluitend en alleen de schuld van meneer Wexford. Ik vind trouwens wel dat het hoogst eigenaardig is om een bad te nemen als je twee douches in huis hebt, echt heel wonderlijk. Maar om niet af te dwalen, ik ging naar boven met de Mr Muscle en de spons et cetera en merkte dat de deur nog dicht was, zoals ik al verwacht had. Hij had lang in bad gezeten, maar als mensen zoveel water gebruiken terwijl er een periode van waterschaarste op komst is, dan kunnen ze het maar beter goed gebruiken, zo denk ik erover.’ Ze wierp Wexford een lange, veelbetekenende blik toe en klemde haar lippen – heel even maar – stijf op elkaar. ‘Nou, na twintig minuten ging ik terug en toen was de deur nog steeds dicht. Op slot, neem ik aan, al kon ik dat toch moeilijk gaan uitproberen, vindt u niet?’

‘Ik zou niet weten waarom niet,’ viel Wexford haar in de rede.

Een vreugdeloze lach: ‘Nou, als u dat niet weet, ga ik het u niet aan uw neus hangen.’ En vervolgens legde ze het hem zeer omstandig

uit. ‘Natuurlijk ging ik ervan uit dat u daar poedelnaakt in bad zat, al moet ik daar wel bij zeggen dat er inmiddels anderhalf uur voorbij was gegaan. Het was al na twaalf en toen kwam mevrouw Wexford binnen en ik vond dat het mijn plicht was om haar uit te leggen wat er aan de hand was, al had ze daar niet om gevraagd. Ik ken mijn plicht, hoop ik. Dat is alles.’

Dora stelde Maxine gerust met een van die glimlachjes vol verwondering en irritatie die zo kenmerkend zijn voor vrouwen die zich geconfronteerd zien met onbegrijpelijk mannengedrag, keek of de schoonmaakster het geld had gepakt dat voor haar klaarlag en liep toen haastig met haar naar de voordeur.

‘Waarom ging je om halfelf ’s ochtends in bad?’ vroeg ze even later.

‘Ik ben niet in bad gegaan. Ik heb alleen gezegd dat ik in bad ging. Maar misschien ga ik dat in de toekomst wél doen als Maxine komt schoonmaken. Als ik niet was ontsnapt, denk ik dat ik haar de laan uit had gestuurd.’

‘O, in hemelsnaam! Niet doen, Reg.’

Maxine stond tien minuten aan één stuk druk te babbelen tegen dokter en mevrouw Crocker terwijl die probeerden een dvd te kijken van het derde seizoen van *Mad Men*. Ze had hun al een korte biografische beschrijving gegeven van haar zoon Jason, vanaf zijn geboorte in stuitligging – een lange en pijnlijke bevalling, waar ze allebei bijna in gebleven waren – tot aan het heden, en daarom stak ze nu van wal over haar afschuwelijke ontdekking in de pastorie. Als het op krachtdadig optreden tegen vrouwen aankwam, was dokter Crocker een heel wat ruwere klant dan Wexford, en hij gaf haar te verstaan dat ze aan het werk moest gaan en dat zijn vrouw en hij graag televisie wilden kijken. Maxine liet hen ongeveer een kwartier met rust. Ze moest wel want ze was de bladeren van het tuinpad en de patio aan het vegen, maar toen kwam ze terug om te vertellen dat er mensen waren die zeiden dat je overdag geen tv hoorde te kijken, dat het slecht was voor je gezondheid, om van je ogen nog maar te zwijgen, en dat ze haar kinderen nooit had toegestaan om voor zes uur ’s avonds tv te kijken.

‘Ik ben hier degene die over gezondheidskwesties gaat,’ zei dokter Crocker. ‘Dus laat ons gezichtsvermogen maar aan mij over. Aan het

werk nu en doe de deur achter je dicht als je weggaat.’

Ze was niet gewend dat haar cliënten zo’n toon tegen haar aansloegen, zei ze tegen Jason en Nicky toen ze op weg naar huis even bij hen langs wipte.

‘Noem jij die lui zo? Cliënten?’ Nicky had geen hekel aan haar schoonmoeder – nou ja, praktisch haar schoonmoeder dan – maar onderhield een milde vete met haar omdat dat nou eenmaal zo hoorde. Je werd niet verondersteld goed overweg te kunnen met de moeder van je man, dat was algemeen bekend. ‘Dat is extreem.’

Maxine was een waardige opponent, want ook zij vond dat schoonmoeder en -dochter het regelmatig met elkaar aan de stok hoorden te hebben. ‘Ik wil niet dat je zulke woorden gebruikt als je het tegen mij hebt. Ik weet toevallig dat je zonder diploma van school bent gegaan.’

‘Hou op, ma,’ zei Jason. Hij zat tv te kijken, met Isabella op zijn knieën. ‘Extreem is geen lelijk woord. Nicky gaat heus geen lelijke woorden gebruiken als Issy erbij is. Ga door over dokter Crocker.’

Dus ging Maxine door over dokter Crocker, en daarna over het bad dat Wexford wel of niet had genomen, en haar toehoorders waren van mening dat het gedrag van de dokter hoogstwaarschijnlijk op beginnende alzheimer duidde, en dat dat ook gold voor Wexford.

‘Ik heb hem vanochtend nog gezien, toen ik met Isabella aan het lopen was. Hij is een stuk ouder geworden sinds zijn pensioen. Hij liep samen met twee rechercheurs, een man en een vrouw, de begraafplaats op en daarna zullen ze wel in de pastorie zijn gaan kijken, denk ik. Nou, dat weet ik niet zeker natuurlijk, maar zo zag het er wel uit.’

‘Dada,’ zei Isabella, die het enige woordje herhaalde dat ze tot nu toe geleerd had.

‘Goed zo, schatje,’ zei Jason, en hij gaf haar een kus op haar bolletje. ‘Ze begint al heel vroeg te praten. Dat is een teken van intelligentie. Het zou me niet verbazen als ze later gaat studeren, misschien wel aan Oxford. Of ze wordt fotomodel. En waarom niet allebei?’

Niemand sprak hem tegen. Dit was een onderwerp waarover ze het alle drie roerend eens waren.

‘En nu naar bedje toe, schatje,’ zei Jason, en hij liep met haar naar de trap. ‘Mammie komt je straks wel een nachtzoen geven.’

Toen ze alleen met Nicky achterbleef, zette Maxine het gekissebis voort.

‘Je hebt gewoon niet in de gaten hoeveel mazzel je hebt dat je zo’n jongen als hij hebt getroffen. Je hebt helemaal geen werk aan dat kind.’

‘Hou even op, wil je?’

Nicky liep de trap op om Isabella een nachtzoen te geven en zonder te wachten tot een van hen beiden weer naar beneden kwam ging Maxine op weg naar huis. Op de hoek van Peck Road en Khouri Avenue (vernoemd naar een lokaal gemeenteraadslid van Aziatische afkomst), kwam ze Jeremy Legg tegen, de huisbaas van Jason en Nicky. Ze hadden nooit goed met elkaar overweg gekund – behalve zijn vriendin was er niemand die goed met Legg kon opschieten – maar ze spraken elkaar zo nu en dan wel, en waren dan nadrukkelijk beleeft tegen elkaar.

‘Goedenavond,’ zei Maxine op een ijzige toon die ze tegen niemand anders gebruikt zou hebben.

‘Hallo,’ zei Legg. ‘Zeker even bij uw zoon langs geweest, hè?’

‘Er zit een gebroken ruit in de slaapkamer vóór waar nodig eens wat aan gedaan moet worden. Klein klusje voor je als je even wat tijd kunt vrijmaken in je overvolle agenda.’

Iedereen wist dat Legg, die al sinds zijn negenentwintigste aan een mysterieuze rugkwaal leed, leefde van een invaliditeitsuitkering, de huuropbrengst van zijn huis en de inkomsten van zijn vriendin. ‘Klein onderhoud is een taak van de huurder, niet van de huisbaas,’ zei hij, en hij vergat niet om even een beetje te hinken voordat hij in zijn auto stapte en naar huis reed, dat wil zeggen naar Fiona’s landarbeiderswoninkje in Stringfield.